



# УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

№11  
(листопад 2018 року)

ЛІТАВРИ

kmoun.info  
ukrslovo-litavry.org.ua



**2** Юліан Головінський – сотник український



**3** Голова ОУН про «руській мір»



**7** Унікальні експонати з Архіву ОУН



**8** Особливий погляд: кінорежисер Лозниця про війну на Донбасі

## 100 РОКІВ З ЧАСУ УТВОРЕННЯ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Західно-Українська Народна Республіка – українська держава зі столицею у Львові, постала після Першої світової війни в процесі розпаду Австро-Угорської імперії. 22 січня 1919 року об'єдналася з Українською Народною Республікою в єдину соборну державу.

**18** жовтня 1918 року Українська Національна Рада (УНРада), до якої увійшли українські депутати австрійського парламенту, посли Галицького і Буковинських сеймів, представники політичних партій Галичини й Буковини, духовництва і студентства (близько 500 осіб) ухвалила «Статут Української Національної Ради». Головою УНРади обрано Євгена Петрушевича.

26 жовтня УНРада визнала українську етнографічну територію колишньої Австро-Угорської імперії – «Східну Галичину з граничною лінією Сяну з влученням Лемківщини, північно-західну Буковину та



Пам'ятник до 100-річчя ЗУНР. Львів 2018. Фото Марії Шевців

українську полосу північно-східної Угорщини» – «одноцілою українською територією».

1 листопада 1918 року у Львові розпочалося повстання (Листопадовий чин), влада на території більшої частини українських земель перейшла до рук українських революційних органів влади.

13 листопада УНРада проголосила утворення Західно-Української народної Республіки (ЗУНР) і затвердила конституційні основи новоствореної держави – «Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії».

Проект підготував о. Платонід Філяс за участю митрополита А.Шептицького, єпископів І.Коциловського та Г.Хомишина.

Вперше текст Конституції опубліковано в «Збірнику законів, розпорядків та об'язників, проголошених Державним Секретаріатом Західно-Української Народної республіки» 7 грудня 1918 року.

**Олександр КУЧЕРУК**, директор Бібліотеки ім. О.Ольжича

## ЗРОДИЛИСЯ ВЕЛИКОЇ ГОДИНИ... (До майбутнього ювілею Організації Українських Націоналістів)

**Олександр КУЧЕРУК**, директор Бібліотеки ім. О.Ольжича

Створення Організації Українських Націоналістів 1929 р. завершило досить довгий і складний етап світоглядних пошуків і організаційних заходів українського політичного середовища, яке пройшло школу державотворення в добу УНР та боролось зі зброєю в руках за право українського народу жити у своїй суверенній державі.

В середині 1920-х рр. майже одночасно в різних місцях і містах виникли гру-

пи, які об'єднували найактивніші національні елементи. Першою націоналістичною організацією можна уважати Легію Українських Націоналістів (ЛУН; 1925 р.). Далі були Групи Української Націоналістичної Молоді (ГУМН), згодом Союз (СУМН; 1926 р.) та інші, які мали близькі ідеологічні платформи. Окремо, але на тих же позиціях, стояла бойова Українська Військова Організація (УВО). Більшість провідників націоналістичних організацій були знайомі між собою з часу Визвольних Змагань і тому, коли розпочалися консолідаційні процеси, вони досить легко знаходили

спільну мову. Усі розуміли і погоджувалися, що необхідно творити єдину націоналістичну організацію.

28 червня 1927 р. Ініціативний комітет, до якого увійшли Д.Андрієвський – голова, Є.Коновалець (СУМН) та П.Кожевніков (ЛУН), поставив собі за мету розробити націоналістичну ідеологію і усталити відповідні організаційні форми. Цей комітет взяв зобов'язання також розробити програму, підготувати та провести конференцію представників націоналістичних організацій наприкінці вересня чи на початку жовтня того ж року.

У цей же час велася підготовка до створення Союзу Організацій Українських Націоналістів (СОУН). Було розроблено статут Союзу, що визначав своєю головною метою «Боротьба за як найскорше відновлення самостійності національної соборної української Держави». Для остаточного об'єднання широкого кола українських організацій було вирішено реалізувати цю ідею через проведення «всеукраїнського 3'їзду політичних організацій українських націоналістів».

Закінчення на 3 стор.



## ОЛЬЖИЧ У ЛЬВОВІ

До дня народження Олега Ольжича (21 липня) у приміщенні Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» у Львові було презентовано виставку, присвячену його життю та творчості (створена Фондацією імені Олега Ольжича, автори О. Кучерук, С. Кот). Львів'яни та гості міста мали нагоду безкоштовно ознайомитися з нею впродовж місяця.



На інформаційних стендах було висвітлено головні віхи долі Ольжича-політика – члена ОУН, очільника Культурної референтури ПУН, Голови ПУН на українських землях, Голови ПУН ОУН після ув'язнення полковника Андрія Мельника в німецькому концтаборі. Особливу увагу привернули світліни, пов'язані з діяльністю друга Олега у Львові, куди він перебрався внаслідок масових арештів та переслідувань, які здійснювали німецькі окупанти на Великій Україні супроти українських націоналістів. Важливе місце в експозиції зайняла історія участі Ольжича в боротьбі за становлення незалежної Карпатської України 1939 року – це набуло ще більшої актуальності сьогодні, коли проти Української держави намагаються відкрити «другий фронт», зокрема зусиллями угорської влади, яку заохочує Кремль.

У матеріалах виставки яскраво виокремлено цитати з поезій Олега Ольжича. У них, дарма, що написаних десятки років тому, він звертається й до нас, сучасників: «О, Націє, дужа і вічна, як Бог...»; «Державу не твориться в будучині, Державу будується нині»; «Розкрийте зіниці, розкрийте серця! Черпайте кришталеве повітря!»...

Черпаймо з творчості та життєпису Поета силу заради продовження боротьби, яку ми, українські націоналісти, зобов'язані увічнити нашою перемогою.

Назар ДАНЧИШИН

м. Львів



## ЮЛІАН ГОЛОВІНСЬКИЙ – СОТНИК УКРАЇНСЬКИЙ



30 вересня, на Львівщині з ініціативи ОУН відбулися заходи з ушанування пам'яті Юліана Головинського, сотника УГА, крайового команданта УВО, крайового референта ОУН, якого 88 років тому підступно вбили польські поліціанти.

Урочистості розпочалися в селі Великі Глібовичі, де похований Ю. Головинський. У місцевому храмі Успіння Пресвятої Богородиці відслужили Божественну літургію, присвячену борцям за волю України. Після цього, на могилі сотника, громада звершила чин панахиди.

Далі, на місці загибелі др. Юліана (між Бібркою та Великими Глібовичами), де минулоріч зусиллями світл. пам. Олега Гринюка та Олеса Криськіва спорудили

пам'ятний знак на честь героя, відбулося віче за участю представників обласної та місцевої влад – зокрема, виступив заступник голови ЛОДА Ростислав Замлинський. Від львівської ОУН слово мав Назар Данчишин, який зосередив увагу на символізмі дати 30 вересня: «Віра, Надія, Любов і Мудрість (Софія) – чотири стовпи, на яких тримається наша ідентичність. Герої минулого та сьогодення, і, зокрема Юліан Головинський, переповнені ними. Тож черпаймо від них безмежні Віру у свою Націю, Надію на її визволення, Любов до неї і Мудрість, яка виростає з її культури, історії та боротьби».

Громадський діяч Юрій Антоняк стисло окреслив головні віхи життєпису Головинського. Промовець наголосив, що легендарний сотник УГА після поразки національно-визвольних змагань 1917 – 1923 років не склав рук, і став знаний, зокрема, як творець т. зв. «Ле-

тучої бригади», до якої належали бойовики УВО, та ініціатор і учасник багатьох рішучих акцій проти польських окупантів.

Цьогорічні урочистості завершилися у Львові. У приміщенні медіатеки (дитячої бібліотеки-філії №19) Роман Кутний, очільник львівської міської ОУН, та Любомир Головинський, член ОУН, родич др. Юліана, провели презентацію нового друкованого видання «Юліан Головинський: життя у полум'ї війни і революційної дії» авторства Всеволода Іськіва. Також відбулася зустріч із Любомиром Яремчуком, скульптором, автором пам'ятника Юліанові Головинському. Потому учасники вирушили до пам'ятника діячеві, де запалили лампадку виконали гімн українських націоналістів.

Назар ДАНЧИШИН

м. Львів

## ВРУЧЕННЯ СТИПЕНДІЇ ФОНДУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВИ ЗОРИЧ



Алла Зернецька, Сергій Кот, Юлія Самоха

2 жовтня на засіданні вченої ради факультету зарубіжної філології Національного педагогічного університету імені

М. Драгоманова відбулося вручення стипендії Стипендійного фонду імені Ярослави Зорич Фондації ім. О. Ольжича в Канаді.

Відкрила засідання голова ради декан факультету професор Алла Зернецька. Голова Правління Фондації ім. О. Ольжича в Києві Сергій Кот від імені Управи Фондації ім. О. Ольжича в Канаді повідомив про присудження стипендії Стипендійного фонду ім. Я.Зорич студентці Юлії Самосі. Самоха Ю.В. продемонструвала високі показники у навчанні, науковій роботі. Походить з родини сільських мешканців у Сумській області.

С.Кот привітав стипендіатку від імені Фондації в Канаді і в Києві та вручив їй кошти. Ю. Самоха та викладачі факультету виголосили слова вдячності за надану підтримку і підкреслили велике значення сприяння молоді України з боку української діаспори.

Прес-служба Фондації ім. О. Ольжича



# ГОЛОВА ОУН ПЕВЕН: Є ВСІ ПІДСТАВИ ОТОТОЖНЮВАТИ «РУСЬКИЙ МІР» ІЗ НАЦИЗМОМ І КОМУНІЗМОМ

**П**олітичні сили в Україні використовуватимуть закон щодо заборони пропаганди «руського міра» для того, щоб здобути місця у парламенті чи навпаки, щоб не дати опонентам здобути місця у ВРУ.

Про це в ефірі програми «Перші про головне. Коментарі» на телеканалі ЗІК заявив голова Організації українських націоналістів Богдан Червак.

Гість програми, коментуючи законодавчу ініціативу щодо заборони пропаганди «руського міра», нагадав, що російський президент Володимир Путін нині прямо заявляє про те, що Росія є спадкоємницею Радянського Союзу та Російської імперії.

«Сьогодні для Путіна і для російського народу Сталін – це ікона, це бог. Вони декларують свою тяглість зі сталінізмом, із комунізмом і з російським імперіалізмом. Для мене є всі підстави ототожнювати «руський мір» із нацизмом і комунізмом», – наголосив Богдан Червак і додав, що закладена в законопроекті ідея щодо заборони «руського міра» є правильною.

Голова ОУН не виключає, що політичні сили в Україні використовуватимуть закон щодо заборони пропаганди «руського міра» для того, щоб здобути місця у парламенті чи навпаки, щоб не дати опонентам здобути місця у ВРУ. Богдан Червак зауважив, що Україна в час війни має активно протидіяти російській про-



паганді і «руському міру», проте такої результативності та ефективності на сьогодні не видно. Тому, зауважив він, депу-

тати вирішили внести зміни до Закону про «декомунізацію», щоб у правовий та законний спосіб вирішити це питання.

Гість програми вважає, що законопроект про заборону пропаганди «руського міра» можна прийняти у першому читанні, а до другого читання внести необхідні правки, щоб, до прикладу, за одне й те саме порушення людину не притягували до відповідальності двічі.

«Але говорити про те, що ми не повинні сьогодні протидіяти «руському міру» або говорити про те, що «руський мір» не можна ототожнювати з нацизмом чи комунізмом – це блюзнірство», – вважає Богдан Червак.

Нагадаємо, 18 жовтня народні депутати внесли до порядку денного проекту законів щодо заборони в Україні пропаганди «руського міра».

Ідеться про проект Закону про внесення змін до ЗУ «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» (щодо засудження та заборони «руського світу» («руського міра») в Україні) № 9139 та альтернативний проект закону № 9200 Про внесення змін до ЗУ «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» (щодо засудження та заборони імперської ідеології держави-агресора в Україні).

zik.ua

## ЗРОДИЛИСЯ ВЕЛИКОЇ ГОДИНИ...

**Закінчення. Початок на 1 стор.**

Ініціативний комітет з проведення конференції, щоб не творити непотрібної конкуренції з СОУН, вирішив «накопи б протягом підготовчих робіт [ініціативного] Комітету Союзу Українських Націоналістів остаточно уконституватися і захотів перебрати справу в свої руки, комітет увійде з ним у порозуміння і може зовсім уступити, передавши справу Союзом». 12 липня 1927 р. Союз Організацій Українських Націоналістів був створений, але «перебрати» на себе справу об'єднання усіх націоналістичних організацій не зумів.

У листопаді 1927 р. Ініціативний комітет підготував Першу конференцію (в документах конференції вона названа нарадою) і визначив стратегічну мету створення «єдиної всеукраїнської організації націоналістів» та обрав Провід Українських Націоналістів (ПУН), який очолив вже не Д. Андрієвський, а полк. Є. Коновалець. «Завершенням діяльності Проводу має бути КОНГРЕС Українських Націоналістів», – так закінчується комунікат цієї конференції.

Готуючись до наступної конференції, ПУН сформулював тези ідеологічних засад

українського націоналізму та організаційні завдання українських націоналістів у яких майбутня Організація «послідовна в своїм націоналізмі, всеукраїнська по ідеології і складу, дасть вона синтезу української національної ідеї». Тези зафіксували подальшу роботу по підготовці Конгресу Українських Націоналістів.

Одночасно розроблялися інші форми можливої організації українських націоналістів, опрацьовано було декілька проектів, які подавалися для вивчення і дискусії, зокрема, статуту і програми таких структур: «Організація націонал-державників», «Українське національне лицарське братство святого Юра», «Організація віри і чину лицарів розбудови нації», «Нової української політичної формації». Всі вони визнавали український націоналізм основою своєї ідеології, але організаційно проектувалися від закритого ордену до широкої масової організації.

Життя показало, що Провід Українських Націоналістів виявився найжиттєздатнішою структурою, яка поступово-послідовно наближала установчий конгрес.

Друга конференція (нарада) ПУН відбулася у квітні 1928 р.



Євген Ковалець

Уїї програмі містилися два найважливіших пункти: «Реферат Голови Проводу (Є. Коновалець – автор) щодо організаційної праці перед конгресом» і «Реферат члена Проводу Д. Андрієвського щодо ідеологічно-статутарної праці».

В наступні місяці ПУН підготував і розіслав низку об'язників для уточнення багатьох питань, пов'язаних з підготовкою Конгресу та висловив своє ставлення до біжучих проблем українського політичного життя. В другій половині 1928 р. був підготовлений проект програми Конгресу з визначенням тем рефератів

тощо. У додатку «довірочно» говорилося, що Конгрес відбудеться у грудні 1928 р. і триватиме шість днів. Учасники конгресу не обиралися, а визначалися Проводом Українських Націоналістів. Персональний склад учасників Конгресу було намічено у такому складі: «Коновалець (Берлін), Андрієвський (Брюссель), Сціборський (Подебради), Мартинець (Берлін), Кожевників (Берлін), Галичина: Целевич, Паліїв, Рудницька, Кравців, Сушко, Боднарівич, Донцов, Ленкавський, Кедрин (преса). Закарпаття: Бачинський, Юськів. Прага й Подебради: Васси-

ян, Бойдуник, Бойків, Бабій, Демчук, Костарів, Гарасимович, Руденко, Загривний, Чернявський. Заступники організації націоналістів з Пшібраму, Берна й Ліберця. З Америки: Галан, Мишуга, Лисюк. Антоненко (Франція), Лашкевич (Данціг), Онацький (Італія), Чуб (Люксембург), Каложний (Югославія), Кузеля (Румунія), Бартович (Литва). Заступники (представники – автор) з Волині, з Буковини, з Бесарабії, з Кубані, з Австрії».

Кандидатами на Голову Конгресу і заступників визначено Є. Онацького, Д. Паліїва, М. Сціборського, секретарів – В. Мартинця, Боднарівича, Герасимовича.

Велике значення надавалося рефератам (доповідям), що їх мали виголосити окремі учасники, тематика доповідей формувалася таким чином, щоб охопити всі найважливіші напрямки: український націоналізм, соціальні проблеми, культуру і релігію, економіку, військову справу, питання структури, політичної і програмної діяльності.

Нарешті, з усіма пересторогами і зберігаючи конспірацію, у Відні 28 січня 1929 р. розпочав роботу Конгрес Українських Націоналістів. Розпочалася нова епоха українського визвольного руху...

**Олександр КУЧЕРУК,**  
директор Бібліотеки  
ім. О. Ольжича





## ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ ПЕТРА БОЛБОЧАНА

5 жовтня у Колонній залі Київської міської ради відбувся вечір пам'яті полковника Армії УНР Петра Болбочана з нагоди 135-ї річниці від дня народження та презентація книги Романа Ковалю «Здолати Росію».

Серед воєначальників українських збройних формувань доби Центральної Ради, Української Держави та УНР вагомим місцем займає полковник Петро Болбочан. Випускник Чугуєвського піхотного юнкерського училища Петро Болбочан брав участь у 1-й світовій війні. Згодом українизував військову частину. У 1917 році був командиром 1-го Українського полку 2-ї Сердюцької дивізії. У 1918-му командував куренем Окремого Запорізького корпусу. За Гетьманату – командир 2-го Запорізького полку. В армії УНР – отаман Запорізького корпусу. Застосовуючи тактику швидких наскоків, звільняв територію України, у тому числі Донбас та Крим. Здається, людину честі та неймовірної звитяги Петра Болбочана, який успішно діяв на полі бою, повинні цінувати очільники України. Натомість за вироком військово-польового суду УНР 28 червня 1919 року його розстріляно біля села Балин, нині Хмельницької області. Заздрощі до яскраві та авторитетної особистості Петра Болбочана призвели до трагічного фіналу.

Ушанування славного лицаря України розпочалося із покладання квітів юним козаком Михайликом до портрета Петра Болбочана, автором якого є Марина Нестеренко. Почесну варту біля портрета у одностроях чорних запорожців несли Олександр Крамар та Віктор Фастовець. Президент історичного клубу «Холодний Яр» Роман Коваль змістовно розповів про досліджені епізоди життя Петра Болбочана, відкриваючи білі плями нашої минувшини. Гості вечора робили невтішні висновки про те, що значний відсоток провини, у тому що українці не спромоглися відстояти свою незалежність на початку 20-го століття, лежить на совісті тогочасних провідників.

До слова були запрошені письменник Володимир Шовкошитний, народні депутати України Юрій Шухевич, Андрій Ілленко та Юрій Левченко, депутат Київської міської ради Володимир Назаренко, військовий капелан, отець Димитрій – «Тур», актор Роман Мацюта, голова НВР «Правий сектор» Андрій Тарасенко, доброволець батальйону «Айдар» Олександр Корнієвський, відповідальний редактор книги «Здолати Росію» Любов Криворот, голова ОУН Богдан Червак, журналісти Віктор Рог, Костянтин Дикань та Віктор Радіонов, речник «Національного Корпусу» Олександр Алфьоров, волонтер Валерій Мартишко, командир «Легіону Свободи» Олег Куцян. Пісні виконали Тарас Компаніченко, Тарас Силенко, Сергій Василюк та гурт «Рутенія».

У другій частині урочистого заходу відбулася презентація книги Романа Ковалю «Здолати Росію». Видання, у якому описані події часів становлення України як незалежної держави, схвально зустріли учасники вечора.

**Олександр ВАКУЛЕНКО**

## ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА

Президентові України  
ПОРОШЕНКУ Петру Олексійовичу

Київської міської Організації українських націоналістів  
щодо підтримки ініціативи Президента України про перейменування вулиці Івана Кудрі в нашій столиці на вулицю Джона Мак-Кейна та з проханням про сприяння в перейменуванні вулиці Багговутівської в м. Києві на вулицю полковника Андрія Мельника

Шановний Петре Олексійовичу!

Київська міська ОУН, як і Ви, вважає, що сенатор США Джон Мак-Кейн, який помер 25 серпня нинішнього року, був справжнім і великим другом України. Він завжди твердо й послідовно виступав на захист нашої держави, підтримував її в найскладніші для неї часи випробувань. Тому ми схвалюємо Ваш намір увічнити ім'я Дж. Мак-Кейна в нашій країні, зокрема назвати одну з вулиць Києва на честь цієї шляхетної людини.

Водночас нам стало відомо про те, що Ви написали листа до депутати міської ради столиці та Київського міського голови, Голови Київської міської державної адміністрації В. Кличка, в якому висловили прохання перейменувати вулицю Івана Кудрі в Печерському районі нашого рідного міста на вулицю Джона Мак-Кейна. Тому просимо Вас ухвалити ту обставину, що ще в березні 2018 р. Київська міська ОУН звернулася до тих самих депутатів і міського голови, спонукаючи їх перейменувати вулицю Івана Кудрі на вулицю полковника Андрія Мельника. Це питання дотепер перебувало в опрацюванні. Як відомо, у 2015 р. патріотична українська громадськість відсвяткувала 125-ту річницю з дня народження видатного політичного та військового діяча, визначного представника українського національно-визвольного руху А. Мельника. В історію він увійшов як один із творців військового підрозділу Січових Стрільців у Києві, полковник Армії УНР, один із засновників Української військової організації, а насамперед – як Голова Організації українських націоналістів та Проводу ОУН у 1938–1964 рр. Авторитет і заслуги цієї людини загальноновизнані в середовищі українських патріотів.

Життя й діяльність А. Мельника під час Українських визвольних змагань 1917–1920 рр. були тісно пов'язані зі столицею нашої держави. Тож для Києва давно настав час віддати належне цій непересічній постаті та посприяти увічненню пам'яті про неї. Такого підходу до справи вимагає й виданий Вами Указ «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років» № 17/2016 від 22 січня 2016 р., в якому йдеться не лише про відзначення тих вікопомних подій, а й про вшанування пам'яті їх учасників. Андрій Мельник, безперечно, належить до згаданих Вами в Указі визначних постатей та військових доби Української революції 1917–1921 рр. В Указі Ви закликаєте і до відповідного найменування / перейменування вулиць, що цілком узгоджується з нашою ініціативою. Крім того, звертаємо увагу на ухвалений Верховною Радою та підписаний Вами Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», в якому ОУН визнано об'єднанням борців за незалежність нашої Вітчизни, котрі відіграли головну роль у відновленні української державності. Влада зобов'язалася належно вшанувати, відновлювати та зберігати пам'ять про борців за незалежність України у ХХ ст., сприяти їх увічненню.

Разом з тим, поділяючи Вашу думку про необхідність ушанувати пам'ять Дж. Мак-Кейна

та не бажаючи ставати Вам на заваді в цьому питанні, пропонуємо наступне: Київська міська ОУН готова в подальшому не наполягати на перейменуванні вулиці Івана Кудрі на вулицю полковника Андрія Мельника, але в такому разі просимо Вашої підтримки та сприяння в перейменуванні на вулицю полковника Андрія Мельника вулиці Багговутівської в Шевченківському районі нашої столиці.

Як відомо, до 1991 р. зазначена мостова називалася на честь Семена Будьонного – кривавого ленинсько-сталінського воєначальника, ревною учасника поневолення України радянською Росією. Потім їй повернули начебто вікодавню назву – на честь родини Багговутів.

Проте з таким підходом до справи аж ніяк не можна погодитися. Це родина зайді в водночас вірнопідданих служак дому Романових. Багговути брали участь у придушенні повстань кримських татар, поляків і угорців, завоюванні Фінляндії, загарбанні та впокоренні Чечні, всіляко сприяли змосковщенню українців та інших народів.

Особливо мерзенним, осоружним виявився один з останніх представників цього роду – великодержавний російський шовініст, полтавський губернатор у 1913–1915 рр. Олександр Багговут. Саме він у 1914 р. написав міністрові внутрішніх справ Російської імперії таємну доповідь, в якій закликав «викорінювати чужий дух свободи» в Україні та сповна розкритися в усій своїй ненависті до народу, серед якого жив, та як махровий антисеміт.

Царський чинуша та гнобитель вельми бідкався, що (подаємо в перекладі українською мовою):

- «незважаючи на категоричні вимоги інспекторів вести навчання тільки російською мовою, вчителі ухилялися від цього при кожній нагоді й наводять постійно одну й ту саму відмовку, яка полягає в тому, що мова малоросійська є їхня рідна мова, що тільки на цьому наріччі діти швидко засвоюють предмет викладання і що немає ніякої біди в тому, що паралельно з російською мовою даються пояснення малоросійською»;
- «сільське духовенство в значній мірі також співчуває українському рухові, і оскільки воно близько стоїть до сільського населення, то ці ідеї через його посередництво легше проникають у простий народ»;
- «серед інтелігенції помічається також достатня кількість прихильників українського руху»;
- «значна частина службовців губернської, повітової та земської управ... є також благодатним ґрунтом для розвитку і пропаганди українських ідей і сповідує мазепинський рух. Український клуб у Полтаві складається з людей, які виключно належать до того ж руху»;
- «львівський професор Грушевський постійно перебуває то в Києві, то у Львові й безперешкодно керує небезпечною та згубною роботою мазепинського табору».

Далі О. Багговут настійливо радив: «Оскільки впровадження цих прагнень в умі й серця інтелігенції та простого народу загрожує створенням у майбутньому між російським і малоросійським народами такої перешкоди, знищити яку буде дуже важко, і позаяк рух цей стає останнім часом безперечно небезпечним для Росії, то я вважаю за необхідне боротися з українським рухом такими заходами:

Залучати на посади вчителів земських початкових шкіл по можливості тільки одних великоросів <...>, призначати на посади інспекторів народних училищ людей діяльних, енергійних, твердих і виключно великоросів <...>, усякого вчителя, який виявляє схильність до українського руху, негайно усувати <...>.

Поставити правильно навчання історії Росії в школі й суворо зобов'язати вчителів упр-

ваджувати в молоді поняття про єдину неподільну Росію, пояснюючи значення слова «Україна» як «окраїна» держави в минулі часи <...>.

Вибирати благочинних з особливим розбором, призначаючи людей твердих і енергійних. Необхідно на чолі єпархії ставити преосвященних архієреїв виключно великоросів <...>, чинити найбільший тиск на тих із них, які заражені українофільськими прагненнями <...>.

Звернути особливу увагу на семінарії, на вчально-виховну частину в цих навчальних закладах. Ставити на чолі їх ректорів виключно великоросів <...>. Навчальний персонал повинен бути тільки з великоросів <...>.

Необхідно субсидувати деякі газети... з метою боротьби проти українців. У газетах доводити тотожність великоросів з українцями й пояснити, що малоросійська мова утворилася шляхом колонізації в колишні часи російської мови. Роз'яснити, що «Україна» означає окраїну Польщі та Росії та що ніколи ніякого українського народу не було <...>. Саму назву «Україна – український» заборонити, а вживати лише «Малоросія – малорос» <...>.

Можливе часте вміщення в субсидованих газетах статей про необхідність загальнодержавної мови, якою тільки і є великоросійське наріччя, про багатство російської мови, обширність і багатство її літератури і т. д., про роль сучасної малоросійської мови як протонародної та такої, що не має літератури й майбуття <...>.

Внаслідок виявленого останнім часом прагнення українців вийти з економічного підпорядкування Москви й заснувати свій торговий і біржовий центр у Києві бажано було б, щоб Міністерство фінансів вело національну фінансову політику з метою закріплення за Москвою її становища економічного центру та знищення спроб економічного сепаратизму українців».

А насамкінець підніжок і холюй видавив із себе таке побажання: «Внаслідок участі євреїв у всякому взагалі революційному русі, у тім числі і в українофільському, я вважаю за необхідне всіх євреїв, які не мають права проживання в сільських місцевостях, виселяти, не створювати жодним чином нових містечок, що включаються в смугу осілости, і всіма заходами сприяти земствам та іншим організаціям у боротьбі з економічною поневоленням краю єврейством».

Тому висновок однозначний: вулиці Багговутівської в Києві бути не повинно! Зазначена проїжджа дорога розташована в Шевченківському районі міста, неподалік вулиці Січових Стрільців – військового підрозділу, з яким були тісно пов'язані життя та діяльність А. Мельника. Існує велика ймовірність, що він бував на Багговутівській у 1917–1918 рр.

Тому закликаємо вас відновити історичну справедливість і назвати цей шлях сполучення іменем полковника Андрія Мельника. Український народ виявив рішучість порвати з колоніальним і комуністичним минулим. Ми би хотіли таку саму рішучість бачити у ваших діях.

Майбутнє має лише нація, яка пам'ятає своє героїчне, звитяжне минуле, яка вшановує своїх достойних синів. Кияни повинні знати беззавітно відданих Україні попередників, саме з ними отожднювати історію свого краю. До таких осіб належав і завжди належатиме А. Мельник.

Тож вулиці на його честь у місті на Дніпрі бути! Просимо й вимагаємо забезпечити державницький підхід до справи! Слава Україні!

З повагою  
**Провідник КМО ОУН  
Леонід ОСИПЧУК**



# СТИЛЬ І ПОСЛІДОВНІСТЬ ПОЛКОВНИКА АНДРІЯ МЕЛЬНИКА

1 листопада 1964 року помер голова ОУН Андрій Мельник.  
Публікуємо продовження матеріалу про діяльність очільника ОУН

**Закінчення. Початок у попередньому числі.**

**Осип БОЙДУНИК,**  
український публіцист, громадський, політичний діяч (1895-1966)

## МЕМОРАНДУМ ДО АМЕРИКАНСЬКОГО КОМАНДУВАННЯ

У висліді тих контактів 27 квітня 1945 року після наради з полк. Андрієм Мельником, в якій узяв участь також єпископ, сьогодні митрополит Мстислав Скрипник, що в той час також перебував у Бад Кіссінгені, внесено до Військового Управління – «Німеччина» меморандум, в якому були з'ясовані потреби українців. «З усіх тих питань, – сказано в меморандумі, – найбільш пекуче – це питання створення для українців одного центрального органу, що керував би їхнім життям і діяльністю». «Організація мала б мати місцеві керівництва з центральною надбудовою, центральним керівництвом, яке заступало б загальні інтереси українців».

«Керівництво мало б завдання:

1. Реєстрація емігрантів та виготовлення статистики, персональні справи включно з розшуками розгублених членів родин.
2. Впорядкування законного побуту та питань щодо цивільного стану, встановлення особистих виказок і т. п.
3. Допомога безробітним: zatrudнення, умови праці, суспільна опіка іт.п.
4. Поміч у різних потребах хворим, опіка над інвалідами, старцями, сиротами тощо.
5. Організація духовного та культурного життя, церква, преса, мистецька діяльність, виховання молоді і т. п.
6. Інші вимоги – в політичному аспекті – залишаємо до розгляду на пізніше».

Цей меморандум підписали: Мстислав – Переяславський єпископ, інж. Дмитро Андрієвський та інж. Осип Бойдуник.

У зв'язку з тими контактами, меморандумом і заходами в квартирі американського командування у Вюрцбургу американський полковник Гендерсон прийняв українську делегацію з підписаних під меморандумом єпископом Мстиславом та інж. Осипом Бойдуником. Полк. Гендерсон в основному пого-

дився на предложені вимоги, а практичне і технічне їх здійснювання передав капітанові Коллінсові, який видав тими справами в квартирі. З ним обговорював ці питання вже сам тільки інж. Осип Бойдуник. І вони устійнили:

1. В таборах для «ДП» вилучать українців в окрему групу від поляків і росіян, з якими вони дотепер були разом.
2. На таборах, де будуть перебувати українці, побіч польського і російського прапорів дозволять вивішувати також український національний синьожовтий прапор.
3. Для постійного зв'язку з американською квартирою буде окремий зв'язковий. Цей зв'язковий буде ладнати практичні й технічні справи щодо питань, видвигнених у меморандумі. На такого зв'язкового зразу призначено гімназійного вчителя Чубатого для Вюрцбурга. Він негайно отримав відповідну виказку з правом вступу до військової квартири.

Поза тими поточними суспільно-громадськими справами не занедбрано і справ політичного значення.

## ПОЛК. АНДРІЙ МЕЛЬНИК І КОНФЕРЕНЦІЯ У САН-ФРАНЦІСКО

Вже 2 травня 1945 року полк. Андрій Мельник вислав телеграму до «Його Ексцеленції Едварда Р. Стеттініуса, державного секретаря, Президента Між-народньої Конференції в Сан-Франціско» такого змісту:

Дійшло до мого відома, що Україна допущена на конференцію. Українські патріоти можуть бути тільки вдоволені з приводу признання нашої країні права участі в міжнародньому житті. Воєнні умовини не дають мені змоги порозумітися з іншими українськими політичними групами щодо цієї події. Однак я не сумніваюся, що моя ініціатива та моя постава знайдуть їхню повну згоду. Тому я дозволю собі звернути увагу Вашого Зібрання, що делегат уряду Советської України, хто б це не був, ніяк не заступає ідей та аспірацій української нації. Я можу тільки висловити свій жаль, що з нагоди виступати на міжнародньому форумі не може користати Україна Національна, яка під більшовицьким режимом і російським пануванням змушена мовчати та не має змоги виявити правдивого українського голосу.

## АНДРІЙ МЕЛЬНИК, ГОЛОВА ОУН

Наводимо цей фрагмент з політичної діяльності полк. Андрія Мельника на те, щоб вказати на послідовність і стиль в його визвольній політиці. А коли усвідомимо собі, що то був час, коли війна ще не була закінчена, Німеччина ще не капітулювала, а на українців, зокрема українських націоналістів, ішла з усіх сторін, а найбільше з боку союзника західних альянтів СССР, нагінка як на «німецько-фашистських колаборантів», то напевно кожний признає, що ця постава і висилка телеграми до Сан-Франціско були мужні і відважні. І таким безстрашним був полк. Андрій Мельник завжди, коли приходилося заступати українську справу.

## ПІДГОТОВКА ДО СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

В парі з тим, продовжуючи заходи з грудня 1941 року консолідації всіх українських політичних сил з одним політичним Центром, полк. Андрій Мельник у порозумінні з Андрієм Лівіцьким, який у міжчасі також перенісся з Ваймара до Бад Кіссінгена, скликав нараду представників українських політичних чинників. В нараді взяли участь: від Директорії УНР – Андрій Лівіцький, заступники Голови, і суддя Соловій, пізніший єпископ Варлаам в Австралії; від Союзу Гетьманців-Державників – інж. Рознятовський і колишній посол Сеґейда; від Організації Українських Націоналістів – Голова ПУН полк. Андрій Мельник та інж. Осип Бойдуник. ОУНР (Бандери) делегатів не прислала.

Хоч на тій першій нараді не досягнуто запланованої консолідації, та всі учасники заявили, що в тому напрямку треба робити далші заходи і відбувати подібні наради, щоб довести до порозуміння і консолідації.

Пройшовши всякі етапи і форми консолідації, ті заходи завершилися створенням Української Національної Ради на базі Державного Центру Української Народньої Республіки. Цей фрагмент показує на вірність Голови ПУН полк.

Андрія Мельника націоналістичному гаслові «держава понад партію» і що він групові інтереси й амбіції все і всюди підпорядковував загальнонаціональній справі. А все те підтверджує державництво й соборництво, що було притаманне полк. Андрієві Мельникові ще з часів Українських Січових Стрільців у Києві.

## СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ

До аналогічних заходів на суспільно-громадському проміжку належить ініціатива полк. Андрія Мельника в 1957 році скликати Світовий Конгрес Українців і створити Світовий Союз Українців. Ця ініціатива на найкращій дорозі до здійснення. Відбуття Світового Конгресу Українців і створення постійного координаційного органу – байдуже на його назву – напевно буде мати поважне значення і для визвольних змагань українського народу.

## ВІДМОЛОДЖЕННЯ ПРОВІДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Останнім, далекосягним політично-го значення актом, зокрема для продовження визвольних змагань і визвольної політики, який вспів ще за життя провести Голова ПУН полк. Андрій Мельник, це т. зв. «відмолодження» Проводу Українських Націоналістів, яке формально переведено найперше на Третньому Великому Зборі Українських Націоналістів 1947 року і потім ще раз на П'ятому Великому Зборі Українських Націоналістів у липні 1964 року. Кажемо «формально» тому, що «відмолодження» ПУН було в основному розглядане і засадничо, без конкретизації вирішуване на засіданнях ПУН.

Сталося це «відмолодження» на виразну вимогу Голови ПУН та інших членів Проводу, Співосновників ОУН. Це відмолодження ПУН дає запоруку безперерійно продовжувати визвольні змагання і визвольну політику. Ми повинні бути раді й горді з того, що є ким «відмолоджувати», а заодно гаряче бажати, щоб і надалі було ким відмолоджувати не тільки Провід Українських Націоналістів, але й Організацію Українських Націоналістів і весь Український і ський Націоналістичний Рух. І це буде найглибшим поклоном та найбільшим відзначенням світлої пам'яті полк. Андрія Мельника, коли ми з його послідовністю всі свіжими підрастаючими силами будемо продовжувати діло, якому і він усе своє життя безперерійно служив і на стійці якого помер.

## «ЗБЕРЕЖЕНА ПАМ'ЯТЬ»

Виставка в Національному музеї історії України, присвячена трагедії Бабиного Яру.

Пам'ять про відомих і невідомих, оплаканих і неоплаканих жертв супроводжує нас постійно. 77-мі роковини трагедії Бабиного Яру ми наблизилися до усвідомлення масштабності катастрофи, яка розпочалася у вересні 1941 року зачепила й кожну людину незалежно від її національної, політичної,

конфесійної та соціальної належності.

Виставка «Збережена пам'ять» продовжить ознайомлювати з реліквіями фондів НМУ, колекції Фондації імені Олега Ольжича та родинного архіву Праведниці народів світу Софії Ярової – голови Асоціації праведників народів світу та Бабиного Яру в Києві. Серед експонатів помітно виділяється розділ присвячений українським націоналістам – жертвам Бабиного Яру. Одне з центральних місць відведено постаті поетеси Олени Теліги.

На тлі виставки реалізується освітня ініціатива музею – «Відкрита бібліотека: Бабин Яр». Вона пропонує знайомство із численною науковою, науково-популярною та художньою літературою, що розкриває тему у багатьох аспектах. Відвідувачі виставки мають можливість також обговорити зміст прочитаного, отримати відповіді на питання за допомогою фахівців музею.

**Тамара КУЦАЄВА,**  
Національний музей історії України



Олена Теліга. Скульптор В. Луцак





# СЕРГІЮ КОТУ – 60 РОКІВ!

22 жовтня 2018 р. голові Правління Фондації ім. О. Ольжича Сергію Коту виповнилося 60 років.

**С**ергій Кот – відомий в Україні та за її межами вчений-історик, діяч культури та публіцист. Разом з тим, значну частину його життя і громадської діяльності займає праця в Організації Українських Націоналістів.

Першим кроком тут стало знайомство С. Кота з активним учасником підпілля ОУН на Волині у 1941 – 43 рр., згодом відомим діячем ОУН в Канаді, членом Управи Української Стрілецької Громади в Канаді Денисом Волинцем, з яким вони зустрілися наприкінці липня 1990 р. в офісі Народного Руху України. Та зустріч одразу переросла в міцну дружбу. Зрештою Д. Волинець рекомендував його Голові ОУН М. Плав'юку. І вже в 1993 р. у С. Кота вдома жила велика група гостей з Канади – делегатів першого на теренах України XII ВЗУН. Далі за дорученням М. Плав'юка він був запрошений Секретаріатом ОУН (голова Б. Чорномаз) до більш тісної співпраці з ОУН. Невдовзі Олександр Кучерук, який тоді очолював Київську міську організацію ОУН, запропонував С. Коту взяти участь у зборх організації в Будинку вчителя. Прийшовши у 1994 р. на ці збори, він залишається з ОУН вже понад 24 роки.

Кандидат в члени ОУН з 1994 р. Член ОУН з 1996 р. У квітні 1997 р. був обраний до складу Проводу Київської міської організації ОУН. В січні – квітні 1998 р. призначений в.о. провідника Київської ОУН. З травня 1998 р. по травень 2001 р. тричі обирався провідником Київської міської організації ОУН. З вересня 1998 р. Головою ОУН М. Плав'юком кооптований до складу ПУН як референт. У травні 2000 р. за поданням М. Плав'юка кооптований до складу ПУН як член Проводу. На XVI (2003) – XXI (2016) ВЗУН обирався членом ПУН. З травня 2000 по січень 2004 – секретар ПУН. Голова робочої Статутної комісії та Статутної комісії XV ВЗУН (1999 – 2000) та співоголовою робочої Статутної комісії та Статутної комісії XVI ВЗУН (2002 – 2003), голова Статутної комісії ОУН (2003 – 2004), голова Виборчої (номінаційної) комісії XVII (2006) і XVIII (2010) ВЗУН. Делегат XIV – XXI ВЗУН (1997 – 2016), член підготовчих комісій. У 2000 – 2007 рр. – голова Комісії з питань вишкোলів провідних кадрів ОУН, голова Видавничої комісії Фондації імені Олега Ольжича та ПУН. З жовтня 2000 по квітень 2012 рр. – генеральний директор Фондації імені Олега Ольжича, з квітня 2012 р. – голова Правління Фондації. Учасник I-го (1992) – VI-го (2016) Всесвітніх Форумів Українців, від імені Фондації у 2001 – 2006 обирався членом, а у 2016 – 2011 головою Ревізійної комісії Української Всесвітньої Координаційної Ради, у 2011 – 2016 рр. був обраний членом Президії УВКР. У 2002 – 2003 рр. уповноважений Світового Конгресу Українців в Україні та член Оргкомітету з підготовки і проведення VIII Конгресу СКУ в Києві (2003). У 2000 – 2018 рр. член Стипендійної комісії Дослідної фундації ім. О. Ольжича у США. З 2010 р. – головний редактор журналу «Розбудова держави», у 2001 – 2014 рр. – член редакційної ради і член редколегії газети «Українське слово», у 2015 – 2018 член редакційної ради, головний редактор газети «Українське слово – Літаври».

Як провідник Київської ОУН зробив внесок у ствердження її авторитету серед громадських організацій м. Києва завдяки її активній позиції та числен-



ним публічним акціям. Щовівторка кожного місяця відбувалися загальні збори організації, яка тоді налічувала до 140 членів. Вперше було започатковано систему сплати членських внесків, завдяки чому у Київській ОУН з'явився власний бюджет. Поміж інших акцій ініціював проведення відзначення пам'яті учасника першого у ХХ ст. збройного повстання під гаслами незалежності України в липні 1917 р. козака полку ім. П. Полуботка Забіяки, могила якого збереглася на Лук'янівському цвинтарі. Вперше було розпочато громадські вшанування пам'яті жертв більшовицького терору 1918 р. у Маріїнському парку в Києві, подвигу учасників підпільної Повстанської Козачої Ради, які готували повстання проти більшовиків у 1921 – 1922 рр. і 48 членів якої у віці 23-24 роки були засуджені до розстрілу. На базі Київського Будинку вчителя було започатковано Український національний клуб «Українська держава на зламі тисячоліть», незмінним ведучим і організатором якого С. Кот був протягом десяти років. В рамках клубу щороку проводилося по декілька пам'ятних вечорів та академій про статисти і події з історії українського визвольного руху, сценарії до яких він готував особисто. Це був час, коли тривало протистояння з проросійськими та прокомуністичними силами, а представники влади діючого тоді президента Л. Кучми запровадили жорсткий контроль за діяльністю ЗМІ та патріотичних громадських організацій. Тому клуб, робота якого вже тоді була побудована за принципами сучасних ток-шоу за участю відомих опозиційних експертів, став своєрідною трибуною для вільного та публічного обміну думками з приводу подій навколо сучасної України, сторінок її історії, які були замовчувані та приховувалися або перекручувалися за комуністичного режиму. Клуб також був місцем зустрічей з відомими українськими політичними, громадськими та науковими діячами, збираючи на свої засідання інколи до шести сот слухачів. Матеріали засідань редагувалися Сергієм Котом і видавалися у відновленому ним бюлетені «Рейтинг-аналіз», мали велику популярність і не лише блискавично розходився по Києву, але й несподівано «впливав» у Криму, в Луганську чи Донецьку та інших областях України. Примірники «Рейтингу» навіть діставалися до США і Канади та мали позитивну оцінку відомих українських діячів. Зусиллями С. Кота при Київській ОУН вперше була створена молодіжна група «Молодь ОУН», організацією роботи якої він займався особисто. Поміж ін-

шого ним було організовано тижневу поїздку великої групи студентської молоді на Івано-Франківщину (2001 р.), де вони відвідали пам'ятні місця історії українського визвольного руху, долучилися до місцевих традицій святкування Різдва Христового. Чимало з тих молодих людей далі прийшли до ОУН та інших українських громадських організацій. Після пам'ятних подій 9 березня 2001 р., коли група «Самостійна Україна» захопила офіс КПУ у Києві і київська міліція провела масові затримання молоді, С. Кот особисто «втягав» з камер багатьох затриманих студентів, а згодом був офіційним громадським захисником двох учасників «Самостійної Україна» під час суду над ними.

Як референт, а згодом секретар ПУН С. Кот за дорученням Голови ОУН М. Плав'юка здійснив упорядкування та редагування документів і матеріалів XIV, XV, XVI і XVII ВЗУН. Він брав безпосередню участь у плануванні, підготовці та організаційному забезпеченні 130 робочих нарад ПУН, 12 пленарних засідань Проводу, розширеної наради Президії ПУН під головуванням М. Плав'юка. В тому числі готував проекти порядків денних та рішень, здійснював відповідне оформлення детальних протоколів, за якими сьогодні можливо відновити той період діяльності ОУН. Ініціював створення об'єднаної інформаційної мережі структур ОУН з метою оперативного інформування членів ПУН, обласних провідників ОУН та уповноважених ПУН з актуальних питань діяльності ПУН і ОУН. У 2001 р. розробив проект Програми ОУН «На захист нації» та напрямні до її реалізації, які були схвалені ПУН. Ініціював реформування Проводу ОУН, запропонувавши замість традиційного складу з семи обраних осіб, його значне кількісне і якісне розширення з метою збільшення представництва обласних організацій ОУН. Ці пропозиції були підтримані М. Плав'юком, ПУН, а згодом затверджені ВЗУН у новому Статуті ОУН. Для деталізації затверджених норм розробив нову систему Правильників ОУН, схвалених ПУН. Згідно з цими заповідями ОУН діяла до XXI ВЗУН (2000 – 2016 рр.). За дорученням М. Плав'юка з 1999 р. представляв його в Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА, яка діяла при Кабінеті міністрів України та мала завданням вивчення питань, пов'язаних з їх діяльністю, підготовку офіційних історично та юридично обґрунтованих висновків щодо них. В тому числі, обстоюючи історичну правду та принципи ОУН під проводом А. Мельника, зміг довести, що в офіційних трактуваннях слід подавати не як «ОУН-УПА», а як «ОУН і УПА», враховуючи досвід створення окремих бойових груп та військових загонів ОУН, а також діяльність УПА «Поліська Січ» Т. Бульби-Боровця. Як голова Комісії з питань вишкোলів провідних кадрів ОУН розробив програми та регламент проведення навчальних, затверджені ПУН. У 2000 – 2002 рр. організував три триденні вишколи, побудовані за університетським принципом («пари» лекцій) та тривалістю навчального процесу до 9 годин на день, в роботі кожного з яких брали участь від 25 до 30 учасників та до 16 викладачів з різних галузей знань. Загалом вишколи відбулися біля 80 представників обласних організацій ОУН, які отримали дипломи «Школи ОУН». Очолоючи Видавничу комісію Фондації і ПУН, дав пультівку в життя багатьом відомим книгам. Серед видань, що вийшли друком за рекомендаціями С. Кота варто згадати монографію М. Лукинюка «Обережно: міфи», перший і дру-

гий томи багатотомного видання творів видатного українського історика Михайла Брайчевського, знакову книгу Володимира Білінського «Країна Моксель».

С. Кот доклав багато зусиль для ствердження української пам'яті Бабиного Яру. Він протягом багатьох років здійснює наукові дослідження підпілля Героїв ОУН у Києві в 1941 – 1943 рр., послідовно обстоює їх пам'ять і жертвний Чин в роботі державних Організаційних комітетів, під час офіційних публічних заходів, на міжнародних конференціях. Він особисто неодноразово відновлював Пам'ятний Хрест у Бабиному Яру після актів вандалізму, розробив проєкт впорядкування символічного поховання героїв ОУН і домігся втілення його в життя, віднайшов імена 64 підпільників, які були викарбувані на граніті. Узняв активну участь у остаточному вирішенні питання спорудження пам'ятника Олені Телізі у Бабиному Яру у 2017 р. За його участі відбулося встановлення гранітної меморіальної таблиці в честь О. Ольжича на вул. Ольжича в Києві, ініційовано відкриття меморіальної дошки по вул. Академічній 11 у Львові, де діяв штаб Похідних груп ОУН під керівництвом Ольжича. С. Кот був уповноважений ПУН по організації відзначення 100-річчя від дня народження О. Ольжича на державному рівні у 2007 р. За його участі всупереч спротиву антиукраїнських сил та чиновників у 2001 р. була встановлена і урочисто відкрита на державному рівні перша у м. Києві меморіальна дошка на честь полк. Є. Коновальця і полк. А. Мельника по вул. Пирогова. Він був серед тих, хто під керівництвом Голови ОУН М. Плав'юка послідовно обстоював світлу пам'ять С. Петлюри і домігся його реабілітації та визнання на державному рівні в незалежній Україні.

Виступаючи за захист та ствердження державного статусу української мови, С. Кот в кін. 1990-х – на поч. 2000-х рр. домігся «українізації» реклами популярних лотерей у центрі Києва, розробив і опублікував в бюлетені «Сурма» методичні матеріали щодо використання законодавчих засад боротьби за державний статус української мови в усіх сферах життя. У 1999 – 2003 рр. ним була започаткована акція «Українським школам в Криму – бути!», в рамках якої за його особистою участю були закуплені та перевезені тисячі книг і підручників для українських школи-гімназії в Алушті та школи ім. О.Теліги у Феодосії, придбані меблі для спеціалізованих класів. У 2007 – 2008 рр. С. Кот ініціював всеукраїнську акцію з допомоги переходу на українську мову школи у м. Дніпрорудному Запорізької області, де цьому перешкоджали місцеві чиновники. Школа стала україномовною і була повністю забезпечена українськими підручниками та книгами.

Виступаючи за заборону комуністичної ідеології в Україні, розробив концепцію публічних слухань в рамках громадського суду над злочинами комунізму «Нюрнберг-2» і як громадський обвинувачував брав участь у його робочих засіданнях у 2003 р. Як позивач двічі брав участь у судових процесах за заборону КПУ, які проходили у Печерському суді м. Києва в середині 2000-х рр.

Нині Сергій Кот продовжує свою громадську діяльність для України і українців.

**Прес-служба Фондації ім. О. Ольжича**



# КОНКУРС ПАТРІОТИЧНОЇ ПОЕЗІЇ імені Олени Теліги та Олега Ольжича

З лютого 2019 р. виповнюється 90 років з дня створення Організації Українських Націоналістів – провідної політичної сили української нації в послідовній, безкомпромісній, жертвовній боротьбі за відновлення Української Самостійної Соборної Держави.

Ясна річ, ця самовіддана боротьба велася не лише збройно й політично. Надзвичайно потужна зброя – слово, самотня українська національна культура. Це дуже добре знали славетні українські поети Олена Теліга та Олег Ольжич, які очолювали Культурну референтуру ОУН (КР ОУН). Їхня творчість стала взірцем української патріотичної поезії.

Нині, в добу Незалежності, актуальність слова аж ніяк не стала меншою – тим паче, що боротьба за Україну триває. Кожне нове покоління по-своєму відчуває й осмислює свій патріотизм. Щоб заохотити ці природні творчі пориви, Культурна референтура ОУН оголошує Всеукраїнський дитячий конкурс патріотичної поезії імені Олени Теліги та Олега Ольжича.

## Положення про Всеукраїнський дитячий конкурс патріотичної поезії імені Олени Теліги та Олега Ольжича

### 1. Загальні положення

1.1. Всеукраїнський дитячий конкурс патріотичної поезії імені Олени Теліги та Олега Ольжича (далі – Конкурс) заснований Культурною референтурою ОУН та ОУН і проводиться у межах відзначення 90-річчя ОУН.

### 2. Організатори, оргкомітет та журі Конкурсу

2.1. Організатор Конкурсу Культурна референтура ОУН.



2.3. Склад оргкомітету та журі Конкурсу:

- 1) голова журі – Богдан Червак, голова ОУН
- 2) Ніна Головченко, літературознавець, керівник КР ОУН
- 3) Іван Андрусак, поет, дитячий письменник
- 4) Борис Гуменюк, поет-воїн, громадський діяч
- 5) Сергій Пантюк, поет, прозаїк, громадський діяч

### 3. Умови Конкурсу

3.1. Конкурс проводиться з 14 жовтня до 31 грудня 2018 року.

3.2. В конкурсі може брати участь учнівська молодь – юні поети і поетеси віком від 7 до 17 років.

Конкурс проходить у трьох вікових номінаціях:

- 1) 7 – 10 років;

- 2) 11 – 14 років;
- 3) 15 – 17 років.

3.3. На конкурс приймається один рукопис обсягом щонайбільше 10 власних віршів українською мовою, з яких щонайменше один вірш мусить мати визначне громадянське, патріотичне звучання.

3.4. Рукописи подаються у форматі Word на електронну адресу [referentura.oun@gmail.com](mailto:referentura.oun@gmail.com), у темі листа слід вказати: «Конкурс патріотичної поезії» і свою вікову номінацію.

Разом із рукописом слід подати коротку інформацію про себе, обов'язково:

- своє ім'я та прізвище;
- назву свого міста, містечка чи села;
- свій вік;
- ім'я та прізвище, а також номер телефону дорослої людини, з відома якої ви подаєте свої твори на конкурс: мамі

або тата, вчителя, керівника літературної студії тощо (номер телефону потрібен для оперативного зв'язку).

3.6. Оголошення результатів конкурсу і нагородження переможців відбудеться 3 лютого 2019 року, в день 90-річчя ОУН.

### 4. Критерії оцінювання робіт.

4.1. Журі оцінює кожен рукопис за такими критеріями:

- оригінальність художнього задуму;
- вправність володіння поетичною технікою;
- художня самостійність втілення задуму;
- тяглість українських поетичних традицій;
- яскравість і самотність твору, глибина осмислення теми патріотизму.

4.2. У кожній віковій номінації визначаються по три переможці (перше, друге і третє місце), які будуть відзначені грамотами та цінними призами.

4.3. Журі також може встановити в кожній номінації дві-три заохочувальні відзнаки для учасників, які не стали переможцями, але їхня творчість привернула увагу.

### 5. Юридичні умови та організаційні питання

5.1. Надсилаючи свою роботу на Конкурс, учасники конкурсу підтверджують, що з моменту відправки роботи вони передають виключні авторські права на цю роботу без обмеження способів використання роботи, часу і території використання.

Твори учасників конкурсу в процесі розгляду публікуватимуться:

- на сайті Культурної референтури ОУН <http://kroun.info>;
- на сторінці КР ОУН у соцмережі Фейсбук <https://www.facebook.com/KultReferenturaOUN>.

Твори переможців і найкращі твори учасників по завершенні конкурсу вийдуть друком окремим виданням.

### Секретаріат ОУН

## КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ ОТРИМАВ УНІКАЛЬНІ ЕКСПОНАТИ З АРХІВУ ОУН

Голова комісії з гуманітарних питань Житомирської обласної ради Олена Галагуза та обласний провідник ОУН Андрій Іванюк передали краєзнавчому музею унікальні експонати з Архіву ОУН Бібліотеки ім. О. Ольжича при Фундації імені Олега Ольжича. Вчений секретар музею Роман Насонов опрацюватиме газети, журнали, брошури, листівки, світлини, які становлять історичну цінність.

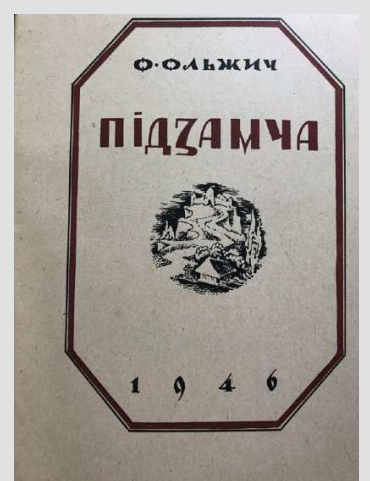
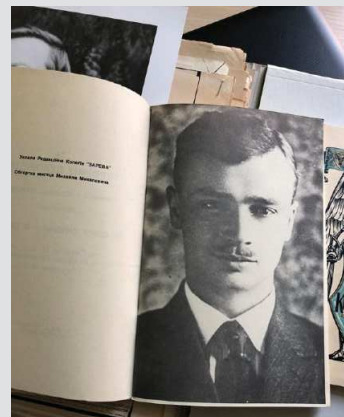
«Хочемо, щоб якомога більше людей знали справжню історію про діяльність ОУН. Проте, яку роль в цій організації відігравали наші земляки, а саме Олег Ольжич. Ще раніше ми передали із архіву матеріали про ще одного нашого видатного земляка Миколу Сціборського», – повідомив Андрій Іванюк.

За словами депутата Олени Галагузи, музеї Житомирської



області мають ідентифікуватися насамперед здобутками регіону, внеском відомих жи-

томирян у розбудову Української державності, незалежно від того, чим займалися.



«Не потрібно шукати «фішок» чи особливостей музеїв, коли все лежить на поверхні: якщо ми будемо цінувати своє, рідне, будемо це вивчати і культивувати на належному рівні, тоді відродимо національну пам'ять. Відродження українства у всіх царинах повинно стати місією державницького характеру», – наголосила Олена Галагуза.

Прес-служба Житомирської обласної ради



# ОСОБЛИВИЙ ПОГЛЯД: КІНОРЕЖИСЕР ЛОЗНИЦЯ ПРО ВІЙНУ НА ДОНБАСІ

Останнім часом в Україні знімають багато фільмів про війну на сході України, на Донбасі. Уже знайшли свого глядача «Кіборги» Ахтема Сейтаблаєва, «Позивний Бандерас» Зази Буадзе, «Донбас» Сергія Лозниці.

Світова прем'єра кінострічки режисера Сергія Лозниці відбулася 9 травня 2018 на 71-му Каннському міжнародному фестивалі, де стрічка отримала приз за найкращу режисуру у програмі «Особливий погляд», а також стала фільмом-відкриттям фестивалю.

У жовтні фільм вийшов у прокат в Україні. Враженнями після його перегляду ділиться Ніна Головченко, літературний критик.

У фільмах «Кіборги» та «Позивний Бандерас» ідеться переважно про бійців Збройних сил України, добровольців, захисників аеропорту, десантників, військову розвідку та ін.

У «Донбасі» С. Лозниці зображено переважно «новоросійських» «сепарів», російських солдатів, які «не лізуть» у відеоканал, а «вату», «вату», «вату»... на території так званої «Новоросії». Бійців ЗСУ бачимо один раз на блокпосту (вартовий із позивним «Артіст» перевіряє документи (епізодична роль Ігора Кирильчак-тенка (Ігора Укропа), актора із Дніпра, учасника АТО). Вдруге бачимо лише їхні силуети: коли «сепари» накрили «градами» блокпост із мирними людьми, що стояли в черзі у машинах/автобусі, наші хлопці



ці в «ответочку» підірвали автівку, у якій сепаратисти поверталися після здійснення цього обстрілу.

Отож, Донбас.

**Атмосфера:** холод, туман, бруд, розбиті будівлі і дороги.

**Мова:** домінує пейоративна/інвективна лексика, простіше кажучи, матюкаються всі і на кожному кроці і начальник у кабінеті, і його секретарка, і на вулиці, і на блокпостах, і біля прив'язаного до стовпа «укропа». Також є російська мова донецького розливу; є

«русский говорок»; є трішки української мови.

Сюжет – низка епізодів про будні і свята «русського міра» на окупованій території: перевірка документів на блокпостах («раздеваемся до пояса!»); екскурсія до бомбосховища, де без води, світла і санітарних умов живуть ті мешканці Донбасу, що залишилися під обстрілами; організація «масовки» з коментарями для російського ТБ і німецького журналіста; «віджимання» автівки на користь захисників Новоросії

від бандерівці/фашистів навіть у «пацанов»; вивезення так званого «переговорником-волонтером» на українську територію типу «главрача»; і, на решті, весілля по-сепарськи – апофеоз шабашу на крові.

**Пафос:** фільм-сатира, фільм-гротеск, фільм-знуцання («издівка») над псевдоцінностями сепаратистів.

**Стиль:** ігрове кіно у стилі документального.

**Проблематика:** здається, йдеться про людську примітивність. Примітивність «президентів» (цитата з фільму), які допускають отакі жорстокі конфлікти між людьми у 21 столітті. Примітивність простих людей, які через інтелектуальну та моральну нерозвиненість неспроможні аналізувати, критично і самостійно мислити; примітивність людей, що піддаються стадному інстинкту і під час споживання каші із сепарської польової кухні, і під час знущань над прив'язаним до стовпа полоненим «укропом». Примітивність людини, яка послуговується інстинктивно-рефлекторним (як поїхати до доньки, бо треба ж допомагати...), але не помічає прив'язану до стовпа побиту людину... Або за копійчану оплату знову озвучує замовні коментарі-дублі для РосТБ з приводу розстрілу у трьох вагончиках масовки «из какого-то мирных жителей»: тобто, буквально повторює дії розстріляних попередників.

Проте, треба зазначити, що у фільмі Лозниці «русський мір» на Донбасі не є тотальним. У бомбосховищі разом з іншими людьми відсиджується мати секретарки лідера «Новоросії», вона не хоче йти у теплий і чистий будинок доньки,

«где не стреляют и Катька жрать готовит». Очевидно, солідарність із іншими «уніженними і оскорбленими» на цій війні важливіша для її душі, аніж тепла ванна. Так само бомбосховищі не чути матюків.

Співвідношення бомбосховища і території розгульно-нахабної «Новоросії» неспівмірні, але все ж таки «Новоросія» не однозначна.

Оцим співставленням нормального і паранормального в історії сучасного Донбасу режисер фільму С. Лозниця увиразнює парадокс 21 століття: у розвитку технологій людина стрімко прогресує (селфі з мобілок різного класу біля побитого полоненого «укропа»; круті джиби і лімузини; новітнє озброєння – «гради» тощо), а морально – деградує.

Невеселе кіно. І, мабуть, не найкраще.

Але наскільки приємно, що зал був заповнений ушент. Є небайдужий глядач, що хоче не лише розважитися, а й мислити. А отже, є непримітивні люди.

PS. До початку сеансу жінка старшого віку, яка, очевидно, живе не в інтернеті, розповіла адміністратору кінотеатру про те, що слухала інтерв'ю із С. Лозницею у Княжицького; що знає, за що фільм уже отримав відзнаку, отож прийшла подивитися на особливий погляд режисера на війну на Донбасі. «Але у Вашому кінотеатрі немає жодної афіші фільму «Донбас». Немає розкладу фільмів. Поки не підійшла до каси, поки й не знала, чи йде цей фільм у «Лейпцігу».

(Зате афіша нового «шидевр» Дзідзьо вісити тут на видному місці)...

**Ніна ГОЛОВЧЕНКО**

## ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Ми цінуємо вашу підтримку та довіру. Дякуємо, що ви з нами. Протягом останніх трьох років наше видання безкоштовно поширювалося у 19 областей України, зону проведення АТО, а також за кордон.

Повідомляємо, що можна оформити передплату на рік. Газета виходить один раз на місяць, обсягом 8 стор. Вартість передплати на рік: 99 грн 84 коп. Передплатний індекс: **60277**. Відтепер найважливіші та актуальні матеріали ви зможете отримувати вчасно з доставкою додому!

Передплатити можна у відділеннях поштового зв'язку (Укрпошти); в операційних залах поштамтів; на сайті ДП «Преса»: [www.presa.ua](http://www.presa.ua)

Дякуємо, що підтримуєте часопис з віковою традицією.

**Редакція газети «Українське слово – Літаври»**



Кадри з фільму



«Українське слово – Літаври»

Реєстраційне посвідчення КВ 21127 – 10927Р  
Засновник: Громадська організація «Фундація імені Олега Ольжича»  
р/р 26001052753310, Печерська філія ПАТ КБ «Приватбанк»,  
МФО 300711, Код ЄДРПОУ 21479745. Місцезнаходження редакції:  
01010, Україна, місто Київ, вул. І. Мазепи, 6.  
E-mail: [olzhych@ukr.net](mailto:olzhych@ukr.net), [www.kmoun.info](http://www.kmoun.info)  
[ukrslowo-litavry.org.ua](http://ukrslowo-litavry.org.ua)

Шеф-редактор – Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ  
Головний редактор – Сергій КОТ  
Заступник головного редактора – Ніна СКОЧКО  
Редакційна рада: Богдан ЧЕРВАК (голова),  
Сергій КОТ, Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ,  
Олександр КУЧЕРУК, Ніна СКОЧКО,  
Борис ГУМЕНЮК, Микола ЗУБКОВ, Вадим ДЖУВАГА

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій.  
Рукописи не рецензуються і не повертаються.  
Редакція листується з читачами на шпальтах газети.  
При передруці матеріалів посилання на «Українське слово – Літаври» обов'язкове.

Газету набрано й зверстано в комп'ютерному центрі  
Фундації ім. Олега Ольжича.  
Віддруковано в ТОВ «Мега-Поліграф»  
04073, м. Київ, вул. М.Вовчка, 12/14  
Свідчення про державну реєстрацію  
КІ №791 від 13 березня 2013 р.  
Наклад 1000 прим. Замовлення № 272  
**Передплатний індекс 60277**